

АНОТАЦІЯ

Паращук Т. В. Твори для труби Миколи Бердієва: інтерпретаційний та технічний аспекти.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»; галузі 02 – «Культура та мистецтво». Національна музична академія ім. П. І. Чайковського, Міністерство культури України та стратегічних комунікацій. Київ, 2025.

Пропонований творчий мистецький проєкт за проблематикою та змістом присвячений творчій спадщині Миколи Бердієва у виконавському фокусі інтерпретаційних та технічних аспектів.

Досвід творчої діяльності автора творчого мистецького проєкту дав змогу на цьому підґрунті сформувати об'єктивну систему виконавсько-аналітичних поглядів на репертуарні та дидактичні твори М. Бердієва з позиції необхідності наукового осмислення задля збереження педагогічного базису української трубної школи та формування сучасного синкретичного виміру виконавського мистецтва.

Актуальність теми зумовлена особистою зацікавленістю автора та тим фактом, що твори для труби М. Бердієва органічно та релевантно співвідносяться із тенденціями сучасного музичного мистецтва, яке характеризується синтезом різних стилів, жанрів та виконавських підходів. Це відповідає загальним тенденціям у розвитку музики ХХ–ХХІ століть, де інтертекстуальність, еклектика та синтез є важливими характеристиками композиторської творчості.

Також важливо зазначити, що дослідження технічних аспектів виконання творів для труби М. Бердієва є важливим із погляду розвитку виконавської майстерності. Його твори висувають перед виконавцем низку складних технічних завдань, пов'язаних з артикуляцією, диханням, координацією пальців, інтонацією та іншими аспектами гри на трубі.

Аналіз цих завдань щодо їх проектування вирішення сприятиме підвищенню рівня виконавської майстерності трубачів, що, своєю чергою, вплине на загальний розвиток виконавського мистецтва та популяризацію української музичної культури на світовій арені.

Мета дослідження – всебічний аналіз інтерпретаційних та технічних аспектів творів для труби М. Бердієва, зокрема, дослідження особливостей виконання його творів з урахуванням стилістичних та технічних викликів, які постають перед виконавцями.

Ідея проекту полягала в актуалізації репертуарних та дидактичних творів М. Бердієва в спектрі виконавських рішень, з огляду на різноплановість його творчої постаті, що поєднує в собі три іпостасі: виконавець, педагог, композитор. Автор опрацював партитури та клавіри таких творів із творчого доробку М. Бердієва: дидактичного спрямування («Характерні етюди для труби», «Двадцять шість етюдів для труби», «Етюди для труби»), концерти для труби з оркестром (Перший, Другий, Третій), концертні п'єси («Триптих», «Скерцо», «Поема»).

Критеріями добору матеріалу обрана класифікація творчого доробку М. Бердієва на художньо-сміслові групи за принципом технічної складності та архітектури інтерпретаційних моделей.

Новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів до інтерпретації творів М. Бердієва, які відображають сучасні тенденції у виконавській підготовці. Ця концепція має інтерпретативний характер, оскільки, з одного боку, базується на особистому виконавському досвіді автора, а з іншого – враховує усталені універсалиї музичної творчості. Зокрема, дослідження охоплює такі аспекти, як композиторське мислення, музичний стиль, технологія виконання та психологічні особливості роботи виконавця з музичним матеріалом.

У процесі дослідження було проаналізовано більшість репертуарних та дидактичних творів М. Бердієва в різних аспектах: структурному,

жанровому, стильовому та виконавському. Проведений аналіз має практичне значення для методичного забезпечення виконавської діяльності та сприяє сталій популярності цих творів у концертно-педагогічному обігу. Виявлено жанрову специфіку та історико-стильову динаміку оригінальних творів М. Бердієва, визначено його внесок у розвиток української трубної школи. Встановлено значення творів М. Бердієва для розвитку виконавської майстерності та їхнє місце в сучасній концертній практиці. Визначено роль і функції технічно-інтерпретаційних стратегій у розкритті драматургічної ідеї творів М. Бердієва, що сприяє їх ефективному виконанню та інтерпретації.

У висновках виявлено жанрову специфіку та історико-стильову динаміку оригінальних творів М. Бердієва; визначено роль і функції технічно-інтерпретаційних підходів у виконавському процесі. Окрім цього, підкреслено значення творів М. Бердієва для розвитку української трубної школи та їхню важливість у сучасній концертній і педагогічній практиці. Завдяки розкриттю драматургічних інтенцій митця, дослідження сприяє поглибленню розуміння інтерпретаційних стратегій, що є необхідними для ефективного виконання та популяризації його творчості.

Ключові слова: Микола Бердієв, концерт для труби з оркестром, трубне мистецтво, виконавська майстерність, дидактичні твори, інтерпретаційні стратегії, виконавська свобода, технічно-інтерпретаційні підходи, репертуарна специфіка.

SUMMARY

Parashchuk T. V. Works for Trumpet by M. Berdyev: interpretive and technical aspects. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Qualifying research paper for obtaining the degree of Doctor of Arts in specialty 025 'Musical Art'; Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. Ministry of Culture of Ukraine and Strategic Communications. Kyiv, 2025.

The proposed creative artistic project is dedicated to the creative heritage of Mykola Berdyev in the performing focus of interpretive and technical aspects.

The creative experience of the author of the creative art project allowed him to form an objective system of performing and analytical views on the repertoire and didactic works of Mykola Berdiyev from the point of view of the need for scientific understanding in order to preserve the pedagogical basis of the Ukrainian trumpet school and the formation of a modern syncretic dimension of the performing arts.

The relevance of the topic is due to the author's personal interest and the fact that M. Berdiyev's trumpet works are organically and relevantly correlated with the trends of contemporary music, which is characterised by a synthesis of different styles, genres and performance approaches. This corresponds to the general trends in the development of music of the twentieth and twenty-first centuries, where intertextuality, eclecticism and synthesis are important characteristics of composers' creativity.

It is also important to note that the study of the technical aspects of performing M. Berdiyev's trumpet works is important from the point of view of developing performing skills. His works present the performer with a number of complex technical challenges related to articulation, breathing, finger coordination, intonation, and other aspects of trumpet playing. Analysis of these tasks and their design solutions will help to improve the level of trumpet players' performance skills, which, in turn, will affect the overall development of the

performing arts and the popularisation of Ukrainian music culture on the world stage.

The purpose of the study is to comprehensively analyse the interpretive and technical aspects of M. Berdiev's trumpet works, including the study of the peculiarities of performing his works, taking into account the stylistic and technical challenges faced by performers.

The idea of the project was to actualise M. Berdiev's repertoire and didactic works in the spectrum of performance solutions, taking into account the diversity of his creative personality, which combines three hypostases: performer, teacher, and composer. The author has worked out scores and keyboards of the following works from M. Berdiev's creative heritage: didactic works ('Characteristic Etudes for Trumpet', 'Twenty-six Etudes for Trumpet', 'Etudes for Trumpet'), concertos for trumpet and orchestra (First, Second, Third), concert pieces ('Triptych', 'Scherzo', 'Poem').

The criteria for selecting the material is the classification of M. Berdiev's creative work into artistic and semantic groups based on the principle of technical complexity and the architecture of interpretive models.

The novelty of the obtained results lies in the substantiation of conceptual approaches to the interpretation of M. Berdiev's works, which reflect modern trends in performance training. This concept has an interpretative character, since, on the one hand, it is based on the author's personal performance experience, and on the other hand, it takes into account the established universals of musical creativity. In particular, the study covers such aspects as composer's thinking, musical style, performance technology and psychological features of the performer's work with musical material.

The study analysed most of M. Berdiev's repertoire and didactic works in various aspects: structural, genre, style and performance. This analysis is of practical importance for the methodological support of performing activities and contributes to the sustainable popularity of these works in concert and pedagogical circulation. The genre specificity and historical and stylistic

dynamics of M. Berdiyev's original works are revealed, his contribution to the development of the Ukrainian trumpet school is determined. The significance of M. Berdiev's works for the development of performing skills and their place in modern concert practice is determined. The role and functions of technical and interpretive strategies in revealing the dramatic idea of M. Berdiev's works are determined, which contributes to their effective performance and interpretation.

The conclusions reveal the genre specificity and historical and stylistic dynamics of M. Berdiev's original works; the role and functions of technical and interpretive approaches in the performance process are determined. In addition, the significance of M. Berdiev's works for the development of the Ukrainian trumpet school and their importance in modern concert and pedagogical practice is emphasised. By revealing the dramaturgical intentions of the composer, the study contributes to a deeper understanding of the interpretive strategies necessary for the effective performance and popularisation of his works.

Keywords: M. Berdyev, trumpet concerto, trumpet art, performance skills, didactic works, interpretive strategies, performance freedom, technical and interpretive approaches, repertoire specificity.

Список опублікованих праць за темою роботи

1. Паращук Т. «Триптих для труби та фортепіано» М. Бердієва: відтворення авторської ідеї в контексті виконавської свободи. *Музичне мистецтво й культура*. 2024. Випуск 39. С. 349–358.
2. Паращук Т. Інтерпретаційні концепції другого концерту для труби з оркестром М. Бердієва. *Слобожанські мистецькі студії: науковий журнал*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 3 (06). С. 120–123.

Інформація про апробацію результатів дослідження

Участь у конференціях:

02.11.2023 – виступ на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях».

Тема доповіді: **«Ліричні твори Миколи Лисенка в транскрипції для труби Валерія Посвалюка (виконавський аспект)».**

(м. Київ).

07.12.2023 – участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Світова культурна спадщина в умовах формування нового світопорядку».

Тема доповіді: **«Триптих для труби та фортепіано М. Бердієва. Відтворення авторської ідеї в контексті виконавської свободи».**

(м. Київ).

07.11. 2024 – участь у VIII Всеукраїнській науковій конференції молодих учених, аспірантів та магістрів «Культура й мистецтво: сучасний науковий вимір»

Тема доповіді: «Педагогічні принципи Миколи Бердієва».

(м. Київ).

Творча діяльність:

20 травня 2024 року. Концерт студентів класу труби – зал імені академіка О. С. Тимошенка. НМАУ ім. П. І. Чайковського. У програмі твори М. Бердієва: Концерт № 3 для труби з оркестром, Триптих для труби та фортепіано, «Поема», «Скерцо».

18 листопада 2024 року. Концерт-іспит у рамках творчого проєкту «Твори для труби Миколи Бердієва: інтерпретаційні та технічні аспекти». Зал імені академіка О. С. Тимошенка. НМАУ ім. П. І. Чайковського. У програмі твори М. Бердієва: Концерт № 1 для труби з оркестром, Соната для труби та фортепіано, Триптих для труби та фортепіано, «Елегія», «Гумореска».

28 квітня 2025 року. Концерт-іспит на здобуття освітньо творчого ступеню «доктор мистецтва» в рамках творчого проєкту «Твори для труби Миколи Бердієва: інтерпретаційний та технічний аспекти». Зал імені академіка О. С. Тимошенка. НМАУ ім. П. І. Чайковського. У програмі твори М. Бердієва: Концерт № 2 для труби з оркестром, Скерцо для труби та фортепіано, Триптих для труби та фортепіано, п'єси для ансамблю труб: тріо – «Урочиста хода», «Прелюд», «Арабеска», дует – «Поспівка».